

קדושים תהיו- "רוב גופי תורה תלויים בה"
/הרב ראובן טרגין
"תני רבי חייא- פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין
בה. ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה (ויק"ר כד-ה)".

א) היחס בין פרקים יח-כ

פרשת קדושים פותחת יחידת הפרשיות הנוגעות לדיני קדושה עם הציווי "קדושים תהיו כי קדוש
אני ה' אלקיכם (יט:ב)". אזכור המושג קדושה בכל הפרקים עד סוף הספר מציינת את העובדה
שכל הפרקים קשורים איך שהם למושג, אבל לא ברור מהו הבסיס לסדרם של הפרקים.
ביחס לשני הפרקים הנכללים בפרשת קדושים - פרקים יט וכ- יש שאלות נוספות שבולטות לעין.
פרק יט נותן רשימה ארוכה ומגוונת. כנראה שכל המצוות ברשימה מאוחדות בכך שהן מבטאות
את מושג הקדושה, אבל קשה לראות בהסתכלות הראשונה את ההגיון העומד מאחורי סידור
הרשימה.

פרק כ, לעומת זאת, מוקדש כל כולו לנושא אחד- האחריות שיש להעניש את העוברים על
עבירות מסוימות, ובעיקר איסורי ערוה. הבעיה בפרק כ' היא היחס בינו לפרקים הקודמים לו
והבאים אחריו. מצד אחד לא ברור מהו הקשר בין פרק כ' והרשימה בפרק יט. מאידך, בולטת
ההקבלה בין פרקים כ' ויח- בפרק יח מזהירים על איסורי עריות ובפרק כ' חוזרים על אותם
איסורים בהקשר של העונש. הקבלה זו מוסיפה תמיהה על הכנסת פרק יט בין שני הפרקים
הדנים באותו נושא.

ב) מבנה של פרק יט

נראה לי שהבנת המבנה של פרק יט תפתור את השאלות שהעלינו ותסביר גם את היחס בין
פרשת קדושים והפרשיות (אמור, בהר) שבהמשך. נראה לי שפרק יט מתחלק לשתי יחידות
מקבילות שבכל אחת מהם שלש תת-יחידות. שתי היחידות פותחות עם מצוות שבין אדם למקום
ומסיימות עם מצוות שבין אדם לחבירו שבעקבותם יש התייחסות כללית לשמירת חקים. בתווך
בין התחומים ממוקמת יחידה של מצוות הקשורות לשני התחומים המשמשת מעבר.

ב'- כותרת

ג-י בין אדם למקום כג-לא
יא-יד מעבר לב
טו-יח בין אדם לחבירו לג-לו
יט-כב שמירת חקים לז

תת-היחידות השונות מקבילות לא רק מבחינת הנושא הכללי, אלא גם מבחינת צורתם ותוכנם
של הציוויים הספיציפיים. מבחינת הצורה יש הבדל בהתייחסות לשם ה' בין תת-היחידות
השונות. בתת-היחידות הראשונות, העוסקות במצוות שבין אדם למקום, יש סיומת של "אני ה'
אלקיכם" או "אני ה'" אחרי כל מצוה. בתת-היחידות השניות יש סיומת של "אל ק יך אני ה'"
אחרי כל מצוה. בתת-היחידה השלישית שביחידה הראשונה, העוסקת במצוות שבין אדם
לחבירו, יש סיומת של "ר עך אני ה'".
קיימת גם הקבלה מבחינת התוכן הממחישה את החלוקה; הרעיונות או הביטויים המופיעים
ביחידה הראשונה מופיעים במקביל ביחידה השנייה:

ג-אל תיראו/תשמרו כט-ל-תשמרו/תיראו
ד'-אל תפנו (אלילים/אלהי מסכה) לא-אל תפנו (אבת/ידענים)
ה-ח-פיגול וחילול קדש כג-כה-קדש הלולים (נטע רבעי)
ט-י-פאה, לקט, עוללות, פרט כו-ח-פאת ראשכם/שרט

יד-לפני עור לב-מפני שיבה/פני זקן

טו-טז-לא תעשו עול במשפט לה-ו-לא תעשו עול במשפט
בצדק תשפוט את עמיתך מאזני צדק, אבני צדק, איפת צדק, והין צדק
יח-ואהבת לרעך כמוך לד-ואהבת לו (הגר) כמוך

ההצמדה הזאת בין מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחבירו, המצויה בהרבה
מקומות בתורה, כגון בעשרת הדברות ובדברי הברית של ה' למשה בעקבות המעמד (שמות כא-ג),

באה כמובן להדגיש את חשיבותם של שני סוגי המצוות כבסיס לקדושה.

ג) המשך ספר ויקרא

בפרקים הבאים של ספר ויקרא מובאות עוד מצוות מב' הסוגים האלו- מצוות בין אדם למקום בפרקים כ-כד (קדושים-אמור) ומצוות בין אדם לחבירו בפרק כה (בהר). פרקים אלו מפתחים את הרעיונות שהוזכרו ברשימה המקורית בפרק יט. נראה שבפרקים כ-כד יש התייחסות לארבעת הרעיונות שהוזכרו בשתי התת-יחידות הראשונות של שתי היחידות.

1) פרק כ'

הפרק הראשון- פרק כ' - דן בחיוב להרוג את אלו שמחללים את קדושת האומה על ידי חטאים מסוימים. בפרק יח נצטוו בני ישראל להרחיק את עצמם ממעשי ארצות מצרים וכנען שהם בעיקר איסורי עריות. מעשים אלו מטמאים את הארץ וגורמים לה להקיא מעליה את אלו שעוברים עבירות בתחומה. עשיית התועבות האלו גרמו לגלות הכנענים; שחזורם על ידי בני ישראל יגזור עליהם את אותו הגורל. בעקבות פרק יט, מחדש פרק כ' שהציבור מחויב להעניש על איסורי עריות. ה' יכול להכריז בעצמו את העברייין (ואמנם יעשה כן אם הדבר לא יטופל בלעדיו), אבל האחריות הראשונית מוטלת על הציבור. ל"קדושים תהיו" יש השלכות לא רק על ההתנהגות האישית של כל אחד, אלא גם על שמירת הקדושה של הציבור כולו. ביטוי לכך הוא החיוב להרוג את אלו הפוגעים בקדושה זו. למרות העובדה שאיסורי עריות מהווים כאמור את עיקר הפרק, הפתיחה והסיום מתייחסים לאיסורי ע"ז- מלך (ב-ו) ואוב וידעני (כז). הפתיחה והסיומת העוסקות בע"ז מקשרות בין הפרק והרשימה המקורית - בפרק שלפניו, פרק יט- אל תפנו... (ד"ל"א).

2) פרקים כא - כב

פרקים כא וכב מקבילים כבר בפתיחותיהם המופנות לכהנים:

כא: א כב: ב-ג

"אמר אל הכהנים בני אהרן" "דבר אל אהרן ואל בניו...אמר אליהם"

גם תוכן הפרקים דומה. שני הפרקים דנים במצבי חילול קדושת המקדש. השורשים "קדש" ו"חלל" מופיעים שלשים ושתים ושלש עשרה פעמים. שני הפרקים מתחלקים לשתי יחידות - הראשונה שבכל פרק עוסקת בחילול הקדושה על ידי טומאה והשנייה עוסקת בחילול על ידי מום:

כא כב

א-טו - חילול על ידי טומאה - א-טז
טז-כד - חילול על ידי מום - יז-לג

ההבדל בין ב' הפרקים הוא בכך שפרק כא עוסק בדיני הכהונה ופרק כב עוסק בדיני קדשים (הקרבן). הבדל זה מובלט במעבר מהסיומת של יחידות השונות בפרק כא לפתיחתה של פרק כב:

כא: כב:

טו ב

"ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' "ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי
מקדשו" אני ה' "

כג

"ולא יחלל את מקדשי כי אני ה'
מקדשם "

המכנה המשותף בין פרקים אלו ופרק כ' הוא הקישור בין קדושה וטומאה. כמו שאסור לעם קדוש להשאיר את הטומאה והמטמאים חיים בתוכם, כך אסור לכהן שקדוש יותר מאחיו לטמא את עצמו למת או לטמא את קדשי ה' שמסמלים את קדושת ה' השוכנת בתוך בני ישראל. פרקים אלו קשורים גם לרעיונות שהועלו בפרק יט:

(א) פרק כא

כא: יט:

ה' כז-ח

"לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם" "לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך
לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת" ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם"

ד-טו כט

"לא יטמא בעל בעמיו להחלו (ד)" "אל תחלל את בתך להזנותה ולא
"ולא יחללו שם אלקיהם (ו)" "תזנה הארץ"
"אשה זנה וחללה לא יקחו (ז)"
"ובת איש כהן כי תחלל לזנות
"את אביה היא מחללת (ט)"
"ולא יחלל את מקדש אלקיו (יב)"
"אלמנה וגרושה וחללה זנה לא יקח...
ולא יחלל זרעו בעמיו(טו)"

דיני קדושה שנאמרו בסתם בפרק יט לכל ישראל, המיועדים לחיות על ידם כעם קדוש, נמסרים
בפרק כא ביתר שאת לכהנים שמיוחדים מפאת קדושתם היתירה.

(ב) פרק כב

כב: יט:

ג ח'

"איש אשר יקרב...וטומאתו עליו ואכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל
ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'" ונכרתה הנפש ההיא מעמיה
ט

"ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללהו"

טו-ז

"ולא יחללו את קדשי בני ישראל...
והשיאו אותם עון אשמה באכלם..."

כט-ל ה'-ו'

"וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצנכם תזבחו" "וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצנכם תזבחו
ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר" ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום שלישי
באש ישרף...פגול הוא לא ירצה"

הצורה הנכונה של הבאת ואכילת קדשים המוזכר בקיצור בפרק יט מקבלת התייחסות יותר
נרחבת בפרק כב. החידושים העיקריים הם הקשר בין קדושה וטומאה שנלמדת מפרקים כ ו כא
ובעייתיות שבבעל מום שראינו בפרק שלפניו- פרק כא.

(3) פרק כג

פרק כג מוקדש לשבת ושאר המקראי קדש. חלקו הראשון של הפרק העוסק בשבת (א-ג) מקביל
למרכיב הראשון של הרעיון הרביעי מהרשימה ביי"ט- "את שבתתי תשמרו (יט:ג,ל). " בפשטות
ניתן לומר שהתורה משתמשת בשבת כקרב קפיצה לעיסוק בשאר מקראי קדש. נראה שיש גם
קשר עצמאי בין המועדים והרשימה ביי"ט.

לשבת יש מעמד מיוחד בפרק. מצד אחד, שבת היא ה"יום תחילה מקרא קדש" המובא מיד
אחרי הפתיחה -

"דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי.
ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש... (כג:א-ב)."

מצד שני, אמנם, יש פתיחה חדשה המפסיקה בינה לבין המועדים המובאים אחריה- "אלה מועדי
ה' אשר תקראו אתם במועדם (פס' ד')."

ניתן להסביר שמצד אחד שבת היא הדגם של שאר המועדים. דיני היום, ובראשם איסורי
מלאכה, משמשים מסגרת לשמירת מועדים האחרים. גם שבת וגם מועדים נקראים מקראי קדש
שבהם יש איסור מלאכה. מצד שני, אמנם, יש כמה הבדלים בין שבת ושאר המועדים.

הבדל אחד שמודגש בפרק כג הוא מיקום הקרבן. בשאר המועדים כתוב "והקרבתם אשה לה'". לעומת זאת, בשבת, למרות שנאמר מפרשת פינחס שהיה קרבן מוסף מיוחד, איננה מוזכרת בפרקינו. במקומו כתוב רק- "שבת היא לה' בכל מושבותיכם". חגיגת המועדים האחרים, ובמיוחד שלש הרגלים, מתרכזת במקדש. לעומת זאת, שבת שייכת באופן שווה בכל מושבותיכם.

לפי הנ"ל, מובן שפרק כג הוא פיתוח של שני המרכיבים של רעיון הרביעי- "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'". כך בא"ע "ומקדשי תיראו"- שיבוא למקדש שלוש רגלים."

(ד) סיכום

פרשת קדושים פותחת עם כותרת רחבה- "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם." בעקבות הכותרת מצורפת רשימה ארוכה של מצוות מגוונות המוצגות כדרך לקדושה. הרשימה מתחלקת לשתי יחידות מקבילות המשלבות בתוכן באופן מסודר מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחבירו. בחלק הראשון של שתי היחידות, המתייחס למצוות שבין אדם למקום, כלולים ארבעה רעיונות מקבילים. רעיונות אלה, המובאים בקצרה ברשימה זו, זוכים להתייחסות נרחבת ומעמיקה בפרקים כ- כד.

הרעיון המשותף יט: ג-י יט: כג-ל פרקים כ-כד

תשמרו/תיראו ג'- שבת/איש, אמו ל'- שבת/מקדש כג- שבת/מועדים
עבודה זרה ז- אלילים, אלהי מסכה לא- אבת, ידענים כ'- עונש מיתה (+כ"ד)
חילול קדשים ה-ח- פיגול כג-ה- נטע רבעי כב- טומאה, מום, פיגול
פאה וכו' ט-י- השדה כו-ח- האדם (ישראל) כא- האדם (כהן)